

INNOVATIONS AND PROSPECTS OF WORLD SCIENCE

Proceedings of XIII International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada

17-19 August 2022

Vancouver, Canada

2022

LEGAL SCIENCES

УДК 343.1:351.74

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ТАКТИКА: ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА

Албул Сергій Володимирович

кандидат юридичних наук, професор
професор кафедри оперативно-
розшукової діяльності Одеського
державного університету внутрішніх
справ

Анотація: Досліджуються поняття та структура оперативно-розшукової тактики в торії ОРД. Автор, на підставі аналізу існуючих точок зору та чинного законодавства, надає власне визначення оперативно-розшукової тактики та елементів її структури.

Ключові слова: оперативні підрозділи, оперативно-розшукова діяльність, оперативно-розшукова тактика, правоохоронні органи, протидія злочинам,

Протиправна діяльність, маючи всі ознаки глибоко законспірованої, ретельно прихованої та утаємниченої практики, передбачає необхідність відповідного підходу з боку оперативних підрозділів Національної поліції щодо застосування адекватних заходів з метою пізнання криміногенних процесів. Безсумнівно, що вагоме значення у протидії злочинам має належати саме правильній тактиці оперативно-розшукової діяльності, оскільки за допомогою негласних оперативно-розшукових сил, засобів та методів представляється унікальна можливість спостерігати кримінальні процеси і явища з середини, постійно слідкувати за змінами в криміногенному та кримінальному середовищі, отримувати різноманітну інформацію про таємні процеси, які функціонують в осередку злочинності.

Реалізуючи завдання оперативно-розшукової протидії злочинам,

працівники кримінальної поліції здійснюють оперативно-розшукові заходи, застосовують різноманітні прийоми та методи.

Комплексний характер оперативно-розшукової діяльності напруги пов'язаний з її результативністю. Науковці слушно зазначають, що досягнення позитивних результатів у протидії злочинності залежить від ретельного планування, чіткої визначеності та послідовності здійснюваних заходів [2, с. 6]. Саме цьому слугуватиме оперативно-розшукова тактика.

В сучасній літературі поняття «тактики» розкривається, як сукупність засобів і прийомів для досягнення конкретної мети [1, с. 85]. Теоретичні основи оперативно-розшукової тактики були та залишаються предметом досліджень багатьох науковців, таких як: К.В. Антонов, В.М. Аتماжитов, О.М. Бандурка, В.І. Василичук, Е.П. Вечернін, М.П. Водько, В.Я. Горбачевський, Д.В. Гребельський, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, В.П. Євтушок, В.П. Захаров, Я.Ю. Кондратьєв, О.Г. Лекарь, Д.Й. Никифорчук, М.А. Погорецький, В.Д. Пчолкін, В.Л. Регульський, М.Б. Саакян, І.В. Сервецький, Г.К. Синілов, М.В. Стацак, В.Є. Тарасенко, В.В. Шендрик.

На теперішній час в науковій літературі оперативно-розшукову тактику визначають як систему наукових положень і розроблених на їх основі рекомендацій щодо здійснення суб'єктами оперативно-розшукової діяльності комплексу оперативно-розшукових та інших заходів (дій, операцій, комбінацій тощо) на підставі законів та підзаконних нормативних актів, спрямованих на вирішення завдань оперативних підрозділів з урахуванням особливостей криміногенної ситуації [3, с. 112]. Разом із тим, в теорії ОРД існують і інші поняття, які визначають оперативно-розшукову тактику як:

1. Комплекс, систему прийомів і методів, за допомогою яких здійснюються заходи, спрямовані на ефективне досягнення цілей оперативно-розшукової діяльності [4, с. 17].

2. Систему наукових рекомендацій, заснованих на принципах оперативно-розшукової діяльності й направлених на розв'язання завдань, що вирішуються оперативними підрозділами [3, с. 119].

3. Спосіб дій, лінію поведінки суб'єктів, які здійснюють оперативно-розшукові заходи при вирішенні конкретних питань боротьби зі злочинністю у тій чи іншій ситуації з використанням необхідних методів і засобів [2, с. 8].

При цьому, науковцями оперативно-розшукова тактика поділяється на загальну і спеціальну.

Загальна оперативно-розшукова тактика, за слушним твердженням науковців, являє собою її основу і містить три напрями: загально тактичні рекомендації, що стосуються пошуку осіб і фактів, які становлять оперативний інтерес; загально тактичні рекомендації, спрямовані на аналіз виявлених об'єктів оперативного інтересу; загально тактичні рекомендації з використання оперативно-розшукової інформації в цілях ефективної протидії злочинності [4, с. 73].

У свою чергу, спеціальна оперативно-розшукова тактика являє собою способи виявлення та розкриття окремих видів кримінальних правопорушень і складається з: теоретичних положень і вироблених на їх основі практичних рекомендацій, що стосуються оперативно-тактичної характеристики злочинів; методів запобігання, виявлення, документування дій осіб, які розроблюються; прийомів реалізації оперативно-розшукової інформації [4, с. 77].

В цілому, ми поділяємо точку зору В.В. Шендрика в тому, що оперативно-розшукова тактика, як сукупність дій, заходів, операцій, що проводяться суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, формуються, в основному, двома шляхами: узагальненням практичного досвіду діяльності оперативних підрозділів; розробкою рекомендацій науковцями в галузі теорії оперативно-розшукової діяльності [5, с. 221].

Всі оперативно-розшукові заходи мають здійснюватися лише після ретельного вивчення та аналізу оперативної обстановки, що склалася, як у кримінальному світі, так і в правоохоронних органах, у певному місці, у відомий час. Крім цього, всі дії працівника кримінальної поліції мають відповідати вимогам Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та відповідним відомчим нормативним актам.

Оперативно-розшукова тактика покликана вирішувати різні завдання, що постають перед працівниками кримінальної поліції і стосуються, як правило, боротьби зі злочинністю, але можуть бути спрямовані й на виправдання особи, яка випадково потрапила в поле зору правоохоронних органів.

Зміст оперативно-розшукової тактики, розкривається насамперед через її структуру, під якою необхідно розуміти такі її елементи, що охоплюють весь комплекс послідових дій, починаючи з оцінки ситуації і закінчуючи досягненням поставленої цілі. Структура тактики складається з наступних елементів: оцінка оперативно-тактичної ситуації; прийняття оперативно-тактичного рішення; вибір засобів, методів, інших можливостей ОРД, а також прийомів і варіантів для виконання прийнятого рішення; реалізація рішення в діях і визначення ефективності певних тактичних прийомів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Албул С. В. Оперативно-розшукова діяльність: термінологічний словник. Одеса: ОДУВС, 2016. 196 с.
2. Албул С. В. Організаційно-правові засади функціонування розвідки в Україні: теоретичні аспекти. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1-2. С. 5–9.
3. Оперативно-розшукова діяльність підрозділів карного розшуку Національної поліції України (Загальна частина): навчальний посібник / А. В. Бабяк, Ю. І. Дмитрик, В. П. Захаров та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 392 с.
4. Оперативно-розшукова тактика : навчально-методичний посібник / С. В. Албул, Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик, А. О. Шелехов ; за заг. ред. проф. д.ю.н., проф. С. О. Кузніченка. Одеса : ОДУВС, 2013. 206 с.
5. Шендрик В. В. Теорія і практика попередження злочинів оперативними підрозділами ОВС України : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2012. 420 с.